

**MINISTERUL AFACERILOR INTERNE AL REPUBLICII MOLDOVA
ACADEMIA „ȘTEFAN CEL MARE”**

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.343.982.3(043.2)

BULAI IURIE

**BAZELE ȘTIINȚIFICE, PREGĂTIREA ȘI EFECTUAREA
PREZENTĂRII SPRE RECUNOAȘTERE**

**Specialitatea 554.04 - Criminalistică, Expertiză judiciară,
Investigații operative**

Autoreferatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2015

Teza a fost elaborată la Catedra științe penale a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI a Republicii Moldova

Conducător științific: GOLUBENCO Gheorghe, doctor în drept, profesor universitar interimar

Specialitatea: 554.04 – criminalistică, expertiză judiciară, investigații operative

Referenți oficiali:

ULIANOVSKI Xenofon, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar, judecător la Curtea de Apel, Chișinău

ROMAN Dumitru, doctor în drept, conferențiar universitar, șef catedră Procedură penală și Criminalistică, Universitatea de Stat din Moldova.

Componenta Consiliului Științific Specializat:

1) GLADCHI Gheorghe, Președinte al CȘS, doctor habilitat în drept, profesor universitar

2) LARII Iurie, Secretar științific al CȘS, doctor în drept, conferențiar universitar

3) DOLEA Igor, membru al CȘS, doctor habilitat în drept, profesor universitar

4) CUȘNIR Valeriu, membru al CȘS, doctor habilitat în drept, profesor universitar

5) ODAGIU Iurie, membru al CȘS, doctor în drept, conferențiar universitar

6) OSOIANU Tudor, membru al CȘS, doctor în drept, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc la „27” noiembrie 2015, ora 16.00, în ședința Consiliului Științific Specializat D 75.554.04-03 din cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova (MD 2009, Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Gh. Asachi, 21, sala de conferințe).

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova, Biblioteca Națională a Republicii Moldova și pe pagina web a CNAA (www.cnaa.md)

Autoreferatul a fost expediat la „_____” _____ 2015

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat,

doctor în drept, conferențiar universitar _____ LARII Iurie

Conducător științific,

doctor în drept,

profesor universitar interimar _____ GOLUBENCO Gheorghe

Autor: _____ BULAI Iurie

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Crearea statului de drept și a unei societăți democratice reale în Republica Moldova presupune de la sine realizarea unor transformări radicale de ordin social și economic, perfecționarea legislației naționale și racordarea ei la standardele Uniunii Europene, precum și îmbunătățirea activităților organelor ocrotirii normelor de drept. Însă aceste schimbări în societatea noastră, promovate de-a lungul a mai mult de două decenii sunt însoțite și frânate de fenomenul negativ al creșterii continue a ratei criminalității. Este suficient în acest sens să amintim doar unele date statistice generale privind starea infracționalității a anului 2013, în care au fost înregistrate 36154 infracțiuni (cu 3,42 % mai mult comparativ cu a.2012). A sporit și nivelul infracțiunilor la 10.000 de locuitori de la 98,18 în a.2012 la 101,54 în a.2013). Descoperirea și cercetarea infracțiunilor în condițiile actuale capătă un rând de particularități, determinate de caracterul organizat și transfrontalier al formațiunilor criminale, prezența legăturilor corupte (inclusiv în organele de drept), cunoașterea de către infractori a mijloacelor și metodelor de lucru a organelor competente, dotarea lor cu armament, tehnici și alte mijloace ce asigură legăturile conspirative, posibilități financiare nelimitate ce permit opunere masivă de rezistență organelor de drept.

În aceste condiții ofițerii de urmărire penală din Republica Moldova depun eforturi considerabile pentru a asigura realizarea scopului suprem al procesului penal: protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni, constatarea la timp și în mod complet a faptelor cu caracter penal astfel încât, orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată. Cele enunțate prezintă un deziderat indispensabil realizării justiției penale și rolului activ pe care trebuie să-l aibă organele de urmărire penală, consacrat expres în alin.1 al art.254 C.p.p. al Republicii Moldova. Potrivit normei în cauză, organele de drept sunt obligate „să ia toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a circumstanțelor cauzei pentru stabilirea adevărului” [7].

Starea de lucruri existentă în sistemul acțiunilor de urmărire penală denotă că acestea nu totdeauna reflectă în măsura cuvenită

nivelul actual al științei criminalistice, în unele cazuri reglementările procesuale a unora din ele nu fac față și exigențelor practicii de investigare a infracțiunilor. Dincolo de aceasta, procesele de globalizare a dreptului, răspândirea infracțiunilor transfrontaliere, aspirația noastră la standardele europene în activitatea profesională de combatere a criminalității, dictează și necesitatea unor cercetări suplimentare a problemelor în cauză din perspectiva experiențelor cooperării internaționale, aplicării de către organele de drept a țării noastre a unor noi procedee tactice și metode a criminalisticii mondiale în acțiunile de urmărire penală. Cele menționate dictează necesitatea perfecționării modurilor de formare a bazei probante în cauzele penale, actualizarea metodelor de luptă cu criminalitatea, căutarea unor căi optime de implementare în activitatea de urmărire penală și judiciară a realizărilor științei și tehnicii contemporane.

În sistemul acțiunilor de urmărire penală necesare investigării infracțiunilor, un rol deosebit de semnificativ în consolidarea bazei probante îl are prezentarea spre recunoaștere. Inovațiile legislative ca urmare a adoptării noului Cod de procedură penală s-au răsfrânt direct asupra particularităților tactice de prezentare spre recunoaștere. Astfel, art. 116 C.p.p. al Republicii Moldova prevede expres un nou procedeu tactic ce asigură obiectivitatea și securitatea persoanei ce recunoaște și anume - efectuarea acestei acțiuni în condiții care ar exclude perceperea vizuală a persoanei ce recunoaște de către cea care urmează a fi recunoscută. Desigur, contextul modificărilor acestei norme procesuale este mult mai larg, de aceea se simte și necesitatea interpretării lor teoretice din perspectiva realizării practico-criminalistice a acestora.

De menționat că, chiar cele mai recente lucrări dedicate tacticii criminalistice de prezentare spre recunoaștere au fost publicate acum un deceniu, acestea fiind sprijinite mai cu seamă pe prevederile specifice ale vechiului Cod de procedură penală, autorii, limitându-se la descrierea procedurii standard de desfășurare a acestei acțiuni de urmărire penală. Realizarea practică a unor recomandări făcute de autorii acestor publicații care, fiind depășite de dinamica vieții și ritmul cotidian, au condus la comiterea unor erori în organizarea și desfășurarea prezentării spre recunoaștere soldate în consecință cu pierderea importanței probatorice a rezultatelor acestei acțiuni de urmărire penală.

Prin urmare, este necesară reevaluarea și actualizarea a însăși aspectelor doctrinare ale acestui procedeu probatoriu, generalizarea experiențelor și a practicii pozitive acumulate, elaborarea unui complex de recomandări actualizate la zi cu privire la modul de pregătire, organizare și desfășurare a prezentării spre recunoaștere prin prisma prevederilor actualului Cod de procedură penală a Republicii Moldova cu modificările recente, intrate în vigoare la 27 octombrie 2012.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare

Evaluând rezultatele analizei doctrinei criminalistice, procesul penal, a practicii judiciare putem consemna că printre oamenii de știință care au contribuit la consolidarea cunoștințelor instituției prezentării spre recunoaștere se înscriu: C. Aionițoaie, V. Bercheșan, N.Volonciu, I. Neagu, Gr. Teodoroiu, Gh. Mateuș, N. Văduvă, L. Cârjan, Gh. Alecu, A. Ciopraga, D.Mihăiasa, E.Stancu (România); S. Dorăș, I. Dolea, D. Roman, X. Ulianovsci, M.Gheorghită, Iu. Odagiu, T. Osoianu, A. Andronache, V. Orîndaș (R. Moldova), Barry Mitchell, Salim Farrar, Huxley Phil (Marea Britanie), Н.Н. Гапанович (R. Belarusia), В.И. Громов, Н.И. Якимов, Г.И. Кочаров, П.П. Цветков, Р.С. Белкин, Ю.Г. Корухов, Н.Г. Бритвич, А.И. Гинзбург, А.М. Зинин, В.А. Снетков, И.Н. Михайлова, Е.Ю. Самолаева, А.Е. Михайлов, Д.А. Бурька (Federația Rusă) ș.a. Lucrările acestor autori constituie și baza teoretică a investigației noastre. Studiul de față a urmărit să întrejească și să dezvolte cercetările efectuate anterior în acest domeniu, în el fiind evidențiate și unele tendințe actuale prezente, mai cu seamă în elaborările savanților ruși, aspecte noi, încercări de a actualiza unele procedee și tactici autohtone de prezentare spre recunoaștere prin prisma noii legislații în vigoare și nivelului contemporan de dezvoltare a științei criminalistice, dreptului procesual-penal, dar și a noilor realizări ale progresului tehnico-științific.

Cu toate acestea, rezultatele studiului și analizei situației în domeniu arată că doctrinei criminlistice respective nu i s-a acordat atenție cuvenită dezvoltării de mai departe în țara noastră. Atât teoria cât și practica judiciară n-a valorificat din plin realizările progresului tehnico-științific prin prisma prezentării spre recunoaștere, un întreg spectru de genuri de prezentare spre recunoaștere pasibile de a fi utilizate de practicienii dreptului n-au fost argumentate și valorificate ști-

ințific, și juridic, avându-se în vedere reglementarea lor insuficientă în legea procesual-penală, de aceea, albia problemelor de cercetare va cuprinde mai cu seamă aspectele teoretico-doctrinare, procesual-penale, organizatorice și practice de prezentare spre recunoaștere a diverselor genuri, argumentarea unor aspecte tactice de algoritmizare a acestor activități în condițiile realităților contemporane.

Obiectul general al studiului îl constituie practica de descoperire și cercetare a infracțiunilor realizată preponderent prin efectuarea acțiunilor de urmărire penală, inclusiv și prin prezentări de recunoaștere din perspectiva elaborării unui cadru procesual - criminalistic optim de realizare.

Obiectul special al cercetării îl formează legitățile ce însoțesc activitatea de organizare, pregătire și desfășurare propriu-zisă a prezentării spre recunoaștere a persoanelor în viață, a cadavrelor și altor obiecte, precum și activitatea de fixare procesuală și tehnico-criminalistică a rezultatelor acțiunii în cauză.

Scopul și obiectivele lucrării. Scopul lucrării constă ca, în baza analizei doctrinei criminalistice de prezentare spre recunoaștere, a practicii de efectuare a acesteia la investigarea diverselor cauze penale, precum și a experienței pozitive a altor state, să se elaboreze un algoritm tactic și uniform de înlăptuire a acesteia de către organele de urmărire penală, precum și recomandări de optimizare a cadrului juridic, tactic și organizatoric al acestei acțiuni procesuale.

Pentru realizarea scopului urmărit au fost formulate următoarele sarcini:

– generalizarea și analiza aspectelor teoretice cu privire la noțiunea și esența prezentării spre recunoaștere, determinarea scopului, locului și rolului acestei acțiuni procesuale în sistemul mijloacelor de probă;

– a analiza în baza realizărilor din domeniul psihologiei a proceselor de percepție, memorare, reproducere, recunoaștere și transmitere a informației cu privire la caracteristicile exterioare ale obiectelor; identificarea noilor procedee tactice și recomandări în vederea obținerii de la persoana care recunoaște a unui volum substanțial de informație din punct de vedere cantitativ și calitativ cu privire la semnalmamentele obiectelor percepute anterior;

– cercetarea în complex a problemelor legate de pregătirea și

organizarea prezentării spre recunoaștere, elaborarea în acest sens a unui sistem de măsuri (algoritmi tactici) care ar asigura nivelul calitativ corespunzător al etapei de desfășurare a acestei acțiuni;

– efectuarea analizei comparative a normelor procesuale ce reglementează procedura prezentării spre recunoaștere și înaintarea propunerilor de perfecționare a lor;

– analiza doctrinei și practicii prezentării spre recunoaștere a persoanelor în viață, a obiectelor și a cadavrelor în vederea elaborării recomandărilor de optimizare a cadrului procesual, organizatoric și tactic a prezentării spre recunoaștere;

– studierea teoriei și a posibilităților practice de prezentare spre recunoaștere a persoanelor „în afara spațiului de vizibilitate”, după voce și vorbire, după mers, după videograme;

– analiza situațiilor de urmărire penală și a propunerilor publicate în literatura de specialitate cu privire la organizarea și desfășurarea prezentării spre recunoaștere și elaborarea a noi recomandări pertinente;

– studierea practicii de utilizare a mijloacelor tehnico-criminalistice în activitatea de prezentare spre recunoaștere și formularea de noi propuneri în acest sens.

Baza empirică a cercetării o constituie rezultatele studierii a 469 dosare penale (din arhiva instanțelor de judecată, dar și cele ce se află în gestiunea ofițerilor de urmărire penală), cercetate de judecătorii mun. Chișinău (sect. Rîșcani, sect. Buiucani), or. Anenii Noi, or. Cahul, mun. Bălți. Tot în acest scop au fost analizate 486 de procese-verbale de prezentare spre recunoaștere, dintre care: persoane în viață -135; după voce, vorbire – 3; după mers – 9; după fotografiile ale persoanelor în viață – 163; cadavre- 27; alte obiecte- 149.

Au fost utilizate rezultatele sondajului de opinie a 181 ofițeri de urmărire penală din 19 comisariate ale M.A.I., inclusiv ale audienților din cadrul cursurilor de perfecționare și recalificare, desfășurate în cadrul Academiei M.A.I. „Ștefan cel Mare”.

Metodologia cercetării științifice. În cadrul cercetărilor ca mijloc principal de efectuare s-a folosit metoda dialectică de cunoaștere a realității, metoda sociologică (intervievarea ofițerilor de urmărire penală), metoda comparativă și istorică (studierea materialelor și surselor bibliografice), precum și analiza practicii de urmărire pe-

nală și judiciară, metoda experimentală, caracterizată prin desfășurarea unor experimente cu studenții facultății de drept a Academiei M.A.I. „Ștefan cel Mare”. La scrierea tezei autorul a folosit actele normative în vigoare. Baza teoretică a investigației a constituit-o sursele științifice din domeniile criminalisticii, dreptului penal și procesual penal, psihologiei judiciare și a altor științe.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării este determinată de studierea în complexitate a doctrinei tacticii criminalistice și procesual penale în vigoare ce ține de prezentarea spre recunoaștere. Teza reprezintă o abordare interdisciplinară a aspectelor juridice, psihologice, organizatorice și tactice a prezentării spre recunoaștere.

Principalele rezultate înaintate spre susținere țin de:

- propunerea unei definiții noi a prezentării spre recunoaștere, ce cuprinde esența, genurile temeiurilor, scopul efectuării acestei acțiuni de urmărire penală;
- rezultatele studierii practicii de desfășurare a prezentării spre recunoaștere au scos în evidență multiple erori comise pe parcursul efectuării acestei acțiuni de urmărire penală, cu elaborarea și înaintarea recomandărilor privind pregătirea și defășurarea prezentării spre recunoaștere în baza semnalmentelor anatomice și dinamice;
- înaintarea propunerilor de algoritmizare a etapelor prezentării spre recunoaștere a persoanei ce urmează a fi recunoscută în afara spațiului vizibilității a celui ce va recunoaște;
- evidențierea particularităților de desfășurare și de fixare a rezultatelor prezentării spre recunoaștere în cazul participării minorilor ori a persoanelor cu dezabilități;
- analiza, concretizarea și formularea legităților și a particularităților factorilor obiectivi și subiectivi privind mecanismul psihofiziologic de percepție, memorare, reproducere și recunoaștere ce influențează identificarea persoanelor și a obiectelor după reflectările memorial fixate;
- evidențierea factorilor ce influențează veridicitatea și plenitudinea reflectării exteriorului persoanei după fotografie, fapt determinant al specificului de prezentare spre recunoaștere a persoanei după fotografie;
- elaborarea conceptului de model criminalistic de desfășura-

re (algoritm tactic) al prezentării spre recunoaștere;

- înaintarea recomandării cu privire la folosirea în cadrul prezentării spre recunoaștere a mijloacelor tehnico-criminalistice de fixare tehnică a mersului și rezultatelor acestei acțiuni procesuale;

- formularea propunerilor de lege ferenda privind particularitățile și modul de desfășurare a prezentării spre recunoaștere a persoanelor și obiectelor.

Datorită tratării complexe și exhaustive a obiectului de cercetare, ***a fost soluționată problema științifică actuală de importanță majoră*** care se manifestă prin: elaborarea și înaintarea unui concept complet și obiectiv a PSR, elaborarea unui instrumentariu juridic de reglementare a prezentării spre recunoaștere, elaborarea algoritmului tactic de desfășurare a unui spectru rezonabil de PSR și recomandări de optimizare a documentării rezultatelor, actualizarea și aprofundarea doctrinei criminalistice și procesual penale a PSR.

Importanța teoretică și practică a rezultatelor cercetării

Importanța teoretică a investigației este determinată de concluziile și propunerile formulate și argumentate în lucrare cu privire la perfecționarea aspectelor normative, organizaționale și tactice a prezentării spre recunoaștere. Aceste concluzii și recomandări contribuie la dezvoltarea științei criminalistice și dreptului procesual penal, completează anumite lipsuri și elimină lacune în tactica acestei acțiuni de urmărire, servind ca suport pentru perfecționarea practicii judiciare.

Concluziile teoretice și recomandările practice formulate în teză pot fi utilizate în activitatea profesională a organelor de urmărire penală, a instanțelor de judecată, dar și în procesul instructiv-didactic în cadrul predării disciplinei “Criminalistica”.

Problema științifică importantă soluționată în domeniul respectiv. Problema științifică soluționată rezidă în elucidarea tuturor genurilor de prezentare spre recunoaștere pasibile de a fi desfășurate, elaborarea aspectelor tactice de organizare, desfășurare, documentarea acestora, analiza și înaintarea unui cadru juridic optim pentru desfășurarea instituției nominalizate.

Semnificația teoretică. Reprezintă unul dintre primele studii complexe autohtone pe marginea tematicii cercetate. Cercetările realizate au oferit ca rezultat o lucrare bine sistematizată și docu-

mentată cu soluții practice. Teza poate fi utilizată atât în cadrul procesului instructiv-didactic al studiilor universitare, postuniversitare, precum și în activități de perfecționare a activității organelor de urmărire penală.

Valoarea aplicativă a lucrării. Importanța aplicativă constă în redarea unor concepții, soluții, propuneri vizavi de aspectul procesual penal și criminalistic al problemei cercetate. Toate acestea însoțite de un spectru larg de cazuri penale reale din practica judiciară, care pot fi luate în calcul de ofițerii de urmărire penală, procurorii ce instrumentează zilnic activități de combatere a criminalității.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

- a fost analizată evoluția istorico-juridică a prezentării spre recunoaștere, tendințele de dezvoltare a acesteia actualmente;
- a fost abordat întreg spectru de concepte existente a prezentării spre recunoaștere, oferindu-se un concept optim la ora actuală care ar reprezenta exhaustiv posibilitățile și oportunitățile instituției prezentării spre recunoaștere;
- au fost identificate toate genurile de prezentare pasibile de a fi desfășurate, oferindu-se aspecte tactice de realizare a proceselor de organizare, desfășurare și documentare;
- a fost identificată problematica existentă în cadrul instituției prezentării spre recunoaștere și s-au oferit soluții de depășire a deficiențelor;
- a fost argumentată necesitatea și înaintate propuneri de modificare a art.art. 116, 117 C.p.p. ce reglementează instituția prezentării spre recunoaștere în vederea edificării unui cadru juridic optim de implementare a rezultatelor teoretico-practice obținute în urma cercetărilor realizate pe marginea tezei.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele investigațiilor pot fi aplicate pentru eficientizarea practicii de desfășurare a prezentării spre recunoaștere, fiind oferite sub formă de recomandări Direcției generale de urmărire penală a Inspectoratului General al Poliției a R.Moldova. Optimizarea cadrului legal de reglementare a acestei instituții. Perfecționarea cadrului teoretico-practic a procesului instructiv educativ din instituțiile de învățămînd cu profil juridic.

Aprobarea rezultatelor științifice. Problemele de cercetare

ale tezei au mai fost abordate în diverse articole și publicații, iar concluziile înaintate au fost dezbătute în cadrul Conferinței științifico-practice internaționale cu genericul “Asigurarea securității martorilor și părților în cadrul procesului penal”, desfășurată la Academia M.A.I. “Ștefan cel Mare” (Chișinău, 2012), precum și în cadrul Conferinței științifice internaționale desfășurate în or. Odessa, Ucraina (2012). De asemenea, unele materiale relevante ale rezultatelor studiului au fost publicate în Revista “Legea și viața”, “Analele științifice ale Academiei M.A.I. “Ștefan cel Mare”. Propunerile de perfecționare a tacticii prezentării spre recunoaștere au fost înaintate sub formă de recomandări metodice în activitatea practică a colaboratorilor Direcției generale urmărire penală a inspectoratului general de poliție al M.A.I.

Publicațiile la tema tezei. Rezultatele obținute sunt publicate în 8 articole științifice.

Volumul și structura tezei Teza este constituită din introducere, patru capitole, concluzii, bibliografie, 17 anexe, copii a proceselor verbale, foto-tabele, rezultatele unor experimente și analize a dosarelor penale.

Cuvintele-cheie: prezentare spre recunoaștere, percepere, memorare, reproducere, acțiune de urmărire penală, semnalmente, specialist, ofițer de urmărire penală, asistenți procedurali, persoane, cadavre, recunoaștere după voce, vorbire, mers, fotografii, proces-verbal.

CONȚINUTUL TEZEI

În Capitolul 1 „Analiza situației în domeniul tacticii prezentării spre recunoaștere” este efectuată analiza materialelor științifice la tema tezei publicate în țară și peste hotare. Printre savanții care și-au adus aportul la dezvoltarea prezentării spre recunoaștere putem nominaliza: V.I. Громов, Г.И. Кочаров, П.П. Цветков, Н.Н. Гапанович, А.И. Гинзбург, И.Н. Михайлова, Е.Ю. Самолаева, dintre savanții care s-au referit selectiv putem menționa autorii autohtoni precum S. Doraș, M. Gheorghiuță, Iu. Odagiu, T. Osoianu, V. Orîndaș, V. Didic, I. Sedlețchii, M. Căpățici, I. Dolea, Ulianoschi X., D. Roman, în doctrina criminalistică din România fiind tratată de C. Aioanțoae, N. Volonciu, I. Neagu, Gr. Teodoroiu, Gh. Mateuț, L. Cârjan, E. Stancu etc. Este efectuată analiza materialelor științifice la tema tezei publicate în țară și peste hotarele ei. Materialele științifice selectate sunt supuse examinării în funcție de subiectul propus, într-o anumită consecutivitate și logică. Caracterul specific al instituției „prezentării spre recunoaștere” a impus desfășurarea unei cercetări interdisciplinare, cu valorificarea materialelor științifice din diferite domenii cum ar fi criminalistica, drept procesual penal, psihologie, logică, organizarea științifică a muncii. Toate acestea fiind necesare pentru a crea un tablou amplu, complet și obiectiv al acestei instituții. În concluzie la acest compartiment se susține că patrimoniul doctrinar autohton în materia procesului penal și criminalistic cu privire la instituția prezentării spre recunoaștere se caracterizează printr-un conținut modest, în surse fiind dezvăluite doar anumite aspecte ce atestă un decalaj semnificativ în abordarea instituției nominalizate la noi în țară și în fostele țări ale CSI. Tot odată se subliniază că există abordări diferite între legislația procesual penală autohtonă în vigoare și doctrina criminalistică, avându-se în vedere că legislația prevede doar unele genuri de prezentare spre recunoaștere dar în fapt se realizează și altele, neglementate procesual, însă argumentate doctrinar și aprobate de practică, ceea ce provoacă multe confuzii, făcând piedici în aplicarea lor.

De menționat că și procesualiștii autohtoni: precum Iu. Odagiu [10], T. Osoianu [9, p.95], V. Orîndaș [8, p.156], abordează, problematica prezentării spre recunoaștere. T. Osoianu accentuează, pe bună dreptate, faptul că legislația în vigoare nu prevede toate obiectele ce pot fi prezentate spre recunoaștere, fiind necesar completarea arti-

coleur cu privire la această instituție [9, p.97]. Susținem totalmente opinia acestui cercetător și considerăm că reglementarea vastă a tuturor obiectelor ce pot fi prezentate spre recunoaștere asigură o bază legală și persistentă în stabilirea adevărului în cauzele cercetate. Un punct aparte este consacrat etiologiei procedeele de recunoaștere a delicvenților. Prezentarea spre recunoaștere ca instituție este compusă din două aspecte: portretul vorbit (gabitologia judiciară și elementele specifice acestuia de descriere a semnalmentelor) și procedeele tactice de desfășurare a acestui procedeu probatoriu.. Acest fapt a impus scoaterea în evidență a modului și premiselor de apariție și dezvoltare a ambelor elemente componente a instituției prezentării spre recunoaștere. Se are în vedere atât procedeele tactice de desfășurare a recunoașterii procesuale, cât și recomandările de utilizare a portretului vorbit (gabitologia judiciară). Capacitatea de a percepe, a memora, a reproduce și mai ales a identifica este recunoscută la om din cele mai vechi timpuri., de aceea acțiunea în cauză a fost utilizată în scopuri de investigație din cele mai vechi timpuri. Cu acest prilej, prof. P. Белкин menționează că „deja în cărțile sacre ale iudeilor, creștinilor, musulmanilor - Tora (Pentateuh), Biblie, Coran existau „descreri ale unor procedee de descoperire a adevărului” în diverse cauze, termeni consacrați în zilele noastre sub denumirea de audieri, percheziții, prezentări spre recunoaștere [13, p.11]. Și în trecut și în epoca modernă diverse aspecte ale prezentării spre recunoaștere sunt abordate în lucrările autorilor din diverse țări și continente: R. Moldova; România, Federația Rusă, Belarus, Marea Britanie, SUA ș.a.

Capitolul 2 „Conceptul, bazele științifice și psihologice ale tacticii prezentării spre recunoaștere”. În doctrina criminalistică și procesual penală sunt înaintate și elaborate multiple noțiuni, concepte și idei ce stârnesc multiple discuții și polemici științifice pe marginea acestei teme. Astfel, o abordare mai profundă a acestei instituții se atestă în lucrările savanților din Fedrația Rusă, Bielorusia, Marea Britanie. În spațiul vorbitorilor de limbă română această acțiune de urmărire penală a provocat discuții mai modeste, poate lămurit prin faptul că, spre exemplu, în vechiul cod de procedură penală al României, prezentarea spre recunoaștere era menționată doar ca formă de audiere, aspect modificat conform realității existente în actualul cod de procedură penală în vigoare care consemnează această instituție

ca modalitate individuală distinctă de identificare. În cadrul doctrinei criminalistice și procesuale autohtone instituția în cauză, contrar dezideratelor practice, rămâne încă slab elaborată. În teză sunt abordate multiple noțiuni, importanța și genurile prezentării spre recunoaștere, înaintându-se varianta optimă a definiției prezentării spre recunoaștere (PSR). Conceptul prezentării spre recunoaștere trezește vii dezbateri între cercetători dat fiind faptul că abordează diferite aspecte și laturi componente a acestei instituții, în diferite perioade de timp. O abordare exhaustivă pluridisciplinară a permis autorului să sintetizeze cele mai remarcabile idei doctrinare ce au creat fundamentul acestui demers științific. În cazul genurilor de prezentare spre recunoaștere se menționează că legislația procesual penală în vigoare prevede prezentarea spre recunoaștere a persoanelor în viață după semnalmente anatomice, a cadavrelor și obiectelor. Dar în doctrina criminalistică se propun și alte genuri de prezentare spre recunoaștere, fiind înregistrată tendința certă de a majora genurile de obiecte pasibile de a fi prezentate spre recunoaștere, care respectiv depășesc limitele prevăzute de legislația în vigoare. În acest context autorul a elucidat lista celor mai răspândite obiecte ce pot fi prezentate spre recunoaștere.

Astfel, pot fi prezentate spre recunoaștere animalele, cadavrele lor, părțile neprelucrate ale acestora, sectoare de teren, încăperi, construcții. Considerăm rațională și posibilă prezentarea spre recunoaștere după semnalmente funcționale: voce, particularitățile vorbirii, mers. Lista reglementată a obiectelor prezentate spre recunoaștere o preconizăm a fi exhaustivă.

Se concluzionează că prezentarea spre recunoaștere este o acțiune de urmărire penală și de tactică criminalistică, desfășurată în scopul stabilirii apartenenței de gen, grup, dar și a identității unei persoane, cadavru, obiect, animal, teren, imobil asemănătoare, într-un număr prevăzut de legislația în vigoare, prin perceperea nemijlocită, în cazul imposibilității acesteia, folosindu-se fotografiile, imaginile video, de către persoane care le-au perceput anterior la momentul derulării fenomenului infracțional sau în alte circumstanțe ce au importanță pentru cauza penală [4, p.37- 44].

Nu considerăm pasibile de fi prezentate spre recunoaștere scrisul, semnaturile, substanțele lichide și pulverulente. Bazele ști-

ințifice și mecanismul psihofiziologic al recunoașterii scot în evidență semnalmente în baza cărora poate fi recunoscută persoana, cuantumul lor. H. B. Терзиев a sistematizat circa o sută de indici posibili a fi utilizați pentru individualizarea feței persoanei [20, p.8]. În acest context, Л. Н. Иванская doar pentru opt elemente faciale a determinat și înaintat circa 311 indici [17, p.49]. Autorul în cauză, experimentînd a stabilit că, la diferite elemente faciale, se atestă un grad mediu de exactitate a memorizării și reproducerii [17,p.108-109]. În opinia noastră Л.Н. Иванская vorbește despre gradul de exactitate a identificării elementelor feței, însă nu și aspectele cu privire la memorizare și percepere. Cercetătorul Л.Н. Иванская, subînțelegînd prin identificare cazul după imaginea memorizată în timp, detaliu cu detaliu se reproduce portretul unei persoane concrete, fapt ce, în opinia noastră este discutabil. În acest caz, credem este vorba despre particularitățile psihologice de reproducere a indicilor exteriorului a persoanei percepute anterior, și nu a identificării lui.

Amplasînd elementele în descreșterea importanței identificatorii, savantul citat a stabilit următoarele: părul – media exactității de memorizare și reproducere este de 94, 53 %, proporțiile feței -71, 35 %, gura – 65, 28 %, genele 63, 48 %, ochii – 53, 33 %, nasul- 48, 08 %, urechile – 46, 70 %. În grupul elementelor de reper cu un grad important de identificare au intrat așa indici ca: părul, proporțiile feței, gura, genele și ochii. Nasul, ovalul feței și urechile, persoanele mature le recunosc și memorizează mai prost.

În aceeași ordine de idei în cadrul experimentului desfășurat de noi s-au obținut următoarele rezultate: audienții au menționat semnalmente (în descreștere): statura (30), constituția (27), sexul(25),vîrsta (21), părul culoarea (23), lungimea (19), forma capului (11), ochii-culoarea (16), nasul (9), gura/buzele (6), bărbia (6), sprîncenele (5).

C. Suciu, în aceeași ordine de idei menționează că, la baza identificării persoanelor și a cadavrelor după semnalmente stă, pe de o parte, marea variabilitate a caracteristicilor individuale care deosebesc o persoană de alta, iar pe de altă parte, caracterul relativ constant al acestor caracteristici [11, p.423].

Un rol important la prezentarea spre recunoaștere îl au procesele psihologice ce dominează activitatea de recunoaștere ca acțiune psiho-fiziologică, factorii ce le pot perturba. Nu întîmplător savan-

tul A.M. Зинин, subliniază rolul aspectelor subiective ale reflexiei memorial fixate și determinarea posibilităților de folosire la stabilirea persoanei [16, p.27-28].

Considerăm că, pentru identificare în baza reflexiei memorial fixate, pot fi utilizate doar particularitățile reflectate adecvat în memoria persoanei ce recunoaște [3, p.28-34].

Scoaterea în evidență a esenței lor, determinarea legităților specifice proceselor psihice permite de a elucidă factorul camuflat –subiectiv al activității umane folosind la maximum avantajele și minimalizînd deficiențele.

Capitolul 3 „Pregătirea în vederea prezentării spre recunoaștere” cuprinde două paragrafe, primul fiind axat pe particularitățile tactice privind audierea subiecților recunoașterii, existent ca urmare a specificului audierii persoanelor în dependență de vîrstă, stare a sănătății, studii, experiență etc.

Analizînd practica judiciară, constatăm că persoana practic nu este audiată în privința condițiilor de percepere, iar datele despre semnalmente sunt în mare parte necalitative.

În 79.6 % din cazuri din 469 de dosare penale studiate, descrierea semnalmentelor a fost superficială, și doar în 20,4 % din cazuri descrierea semnalmentelor se realizează în măsura ce conduce la recunoașterea persoanei. Studiarea materialelor dosarelor penale a permis să concluzionăm, că această situație este provocată de mai mulți factori: unele dificultăți de descriere a persoanei propuse spre recunoaștere, nerespectarea cerințelor procesual penale și recomandărilor criminalistice. Sunt abordate procedeele tactice bazate pe psihologie și legitățile specifice psihologiei care este rațional de aplicat în cadrul audierii prealabile a prezentării spre recunoaștere, în vederea reactualizării în memorie a unor sau a altor detalii, folosind diferite întrebări de detaliere, complectare, de control, capabile să genereze aspecte asociative. Tot aici sunt desfășurate și particularitățile de reactivare a proceselor psihologice de percepere, memorare, reproducere, a memoriei, în cadrul audierii. În calitate de procedeu util sunt menționate audierea primară și suplimentară. Se analizează situații tipice în cadrul cărora este dificil de luat decizia cu privire la prezentarea spre recunoaștere (persoana nu este convinsă ca va putea recunoaște, persoana nu denuște semnalmente dar afirmă ca va putea recunoaște).

Decizia ofițerului de urmărire penală cu privire la desfășurarea prezentării spre recunoaștere este condiționată de gradul de motivare și coraportarea cu condițiile obiective de percepere a obiectului, precum și a particularităților persoanei ce recunoaște. Legea procesual penală nu cuprinde cerințe exprese de redactare procesuală a deciziei de desfășurare a prezentării spre recunoaștere. Ofițerul de urmărire penală hotărăște de sinestătător și poartă răspundere completă pentru desfășurarea oportună și legală a acesteia.

O opinie controversată în acest sens sa creat și în rîndul practicienilor. Astfel, la întrebarea: Cum luați decizia de a efectua PSR, dacă persoana nu poate indica semnalmentele celui ce urmează a fi prezentată spre recunoaștere, dar afirmă că la-r putea recunoaște? Aproximativ 37,8 % din respondenți, au răspuns fără ezitări, pozitiv ; 17,1 %, deși și-au exprimat anumite dubii în privința valorii unei asemenea prezentări spre recunoaștere, totuși au fost în favoarea acesteia, iar 20,1 % din respondenți au oferit un răspuns negativ. Luînd în considerație toate cele menționate mai sus, ne-am creat propria viziune cu privire la cele menționate, discutate și analizate.

Se susține că sporirea eficienței prezentării spre recunoaștere se poate de obținut prin optimizarea recomandărilor criminalistice și respectarea strictă a normelor procesual penale. Se abordează elemente novatorii cum ar fi interacțiunea cu persoane cu dezabilități. Se demonstrează posibilitatea de acumulare a informației prin intermediul organelor ce nu sunt afectate cum ar fi a surdomușilor prin organele de văz, a orbilor prin intermediul auzului, a minorilor reieșind din vîrstă și nivelul de dezvoltare în cadrul acestor etape.

Într-o altă ordine de idei, se abordează măsurile de organiza-re și pregătire prealabilă a prezentării spre recunoaștere. Se susține că este una dintre cheile succesului orișicărei masuri, genul, esența consecutivitatea cărora fiind elucidate și scoase în evidență. Sunt abordate recomandări cu privire la determinarea consecutivității, timpului, locului desfășurării prezentării spre recunoaștere, precum și alegerea obiectelor prezentate spre recunoaștere. Este analizată prezentarea spre recunoaștere reciprocă și aspectele de dificultate ale acesteia. Se consideră că pot fi realizate doar în cazuri extreme și cu respectarea cerințelor procesual penale.

O atenție deosebită în lucrare este acordată participării specia-

liștilor (specialistul criminalist, medicul legist, pedagogul, psihologul etc.).

Savantul rus O. A. Соколова afirmă, pe bună dreptate, că implicarea specialistului la etapa de audiere și pe parcursul prezentării spre recunoaștere va contribui la acumularea unor date mai complete, la descrierea lor calitativă, obiectivă [19, p.31]. Este determinat rolul și sarcinile acestora la desfășurarea măsurii. Sunt abordate aspectele ce țin de utilizarea mijloacelor tehnice în cadrul prezentării spre recunoaștere, aplicate la documentarea/fixarea mersului și rezultatelor măsurii, precum și în cazul desfășurării prezentării spre recunoaștere după fotografii, video sau audiogramelor.

Se susține că cercetările efectuate permit de a stabili că utilizarea mijloacelor tehnice la etapa de desfășurare și fixare a prezentării spre recunoaștere sporește posibilitatea fixării detaliilor acțiunii desfășurate care este dificil de nominalizat în scris în procesul -verbal, sporește calitatea, deplinătatea și obiectivitatea măsurii, disciplinază participanții la acțiune.

Se susține că starea actuală, tendințele de dezvoltare a mijloacelor tehnico-științifice, gradul de dificultate, permite a concluziona, că subiect de utilizare a cunoștințelor speciale la desfășurarea prezentării spre recunoaștere trebuie să fie specialistul, chiar și în situația când ofițerul de urmărire penală posedă cunoștințele și deprinderile necesare în domeniul vizat.

Capitolul 4 „Tactica efectuării prezentării spre recunoaștere și fixării rezultatelor” este compus din cinci paragrafe în care sunt abordate diferite genuri de prezentare spre recunoaștere, precum și problemele, dificultățile tactice ce apar în cadrul prezentării spre recunoaștere cum ar fi riscul tactic, recunoașterea în cadrul măsurilor speciale de investigație, teoria și practica prezentării spre recunoaștere a persoanelor și a cadavrelor, particularități tactice, metodice de prezentare spre recunoaștere a obiectelor, animalelor și spațiilor, precum și mijloace și procedee de fixare, apreciere și verificare a rezultatelor efectuării prezentării spre recunoaștere. Sunt argumentate noi genuri de prezentare spre recunoaștere necunoscute doctrinei criminalistice și procesuale autohtone.

În paragraful dedicat problematicii prezentării spre recunoaștere sunt scoase în evidență cele mai frecvente dificultăți persistente cum

ar fi riscul tactic definit ca pericol de nerealizare a scopurilor trasate de ofițerul de urmărire penală. Investigațiile realizate ne-au permis concluzionarea că PSR, este o acțiune de urmărire penală cu un grad sporit de risc tactic. Astfel, circa 70 % din ofițerii de urmărire penală intervievați au menționat că acțiunea respectivă de urmărire penală este riscantă și se străduie să ia în considerație această circumstanță la pregătirea ei. Sunt tratate așa dileme ca recunoașterea neprocesuală în cadrul măsurilor speciale se investigație, prezentarea spre recunoaștere după fotografie ca acțiune realizată doar în imposibilitatea prezentei pe viu a subiectului. Problematika definită prin imperfecțiunea legislației procesual penale în reglementarea spectrului întreg de genuri de prezentare spre recunoaștere definit de doctrina criminalistică, locul amplasării apărătorului și siguranței participanților la această măsură. S-a scos în evidență factorii ce duc la apariția dificultăților, esența lor precum și a modalităților de depășire a acestora.

Studierea practicii judiciare a scos în evidență că analiza mai multor dosare penale în cadrul acestui studiu ne-a permis să stabilim și frecvența prezentărilor spre recunoaștere după voce și vorbire, care este de circa 6 % din numărul total de cazuri de prezentare spre recunoaștere. În teză sunt reflectate aspecte de prezentare spre recunoaștere a persoanelor după semnalmente anatomice, mers, voce, particularități de vorbire, posibilitățile de identificare după miros. De remarcat faptul că succesul recunoașterii după semnalmentele nominalizate este condiționat de volumul informației percepute cu privire la indicii semnalmentelor respectivi și particularitățile persoanei care le-a perceput. Tot odată practica judiciară a scos în evidență faptul că una dintre dificultățile esențiale constă în verbalizarea, descrierea indicilor semnalmentelor. În acest context se consideră rațional folosirea pentru stabilirea indicilor semnalmentelor a sistemului de portret vorbit, care permite, mai exact să reflecte caracteristicile semnalmentelor umane.

În același context Л.Ф. Иванова este de opinie de a introduce înaintea de PSR ca procedeu psihologic – familiarizarea cu terminologia portretului vorbit [18, p.16]. Susținem această opinie deoarece multe persoane au dificultate la verbalizarea, descrierea semnalmentelor percepute, acțiunea ar contribui la facilitatea modului de acumulare a informației.

Tot aici se insistă asupra oportunității introducerii unui soft specializat care ar prezenta imagini faciale verbalizate cu termenii portretului vorbit care ar reactiva memoria și ar oferi posibilitate persoanelor audiate să prezinte informații mai complete și calitative.

Se susține existența problematicii cu privire la prezentarea spre recunoaștere după semnalmentele dinamice, deoarece actuala redacție a legislației procesual penale în vigoare presupune prezentarea spre recunoaștere doar în baza semnalmentelor anatomice.

Se insistă asupra modificării legislației procesual penale și a art. 116 C.p.p. al R.M. „Prezentarea persoanei spre recunoaștere” în următoarea redacție:

Alin (1) Dacă este necesar de a prezenta o persoană spre recunoaștere martorului, părții vătămate, bănuitului, învinuitului, organul de urmărire penală îi audiază pe aceștia asupra circumstanțelor în care au văzut persoana, precum și asupra **semnelor exterioare, vocii, vorbirii, mersului**, a altor particularități distinctive, după care ar putea să o recunoască. Considerăm posibilă identificarea persoanei după miros, prezentarea spre recunoaștere fiind una dintre modalitățile posibile. În paragraf este precăutată temeiurile de prezentare spre recunoaștere după fotografie, videograme, audioînregistrării.

Prezentarea spre recunoaștere după fotografie este delimitată în două situații. Prima presupune prezența subiectului presupus spre prezentare și cunoașterea locației sale, dar fiind condiționată de distanță și urgența măsurilor preconizate. Situația a două fiind caracterizată prin imposibilitatea reală de prezentare spre recunoaștere deoarece nu se cunoaște locația acestuia. În aceste circumstanțe considerăm necesar de a menționa că prezentarea după fotografie în prima situație trezesc semne mari de întrebare dat fiind faptul că fotografia nu poate totalmente să redea realitatea indicilor semnalmentelor recunoscute, iar cauza desfășurării unei asemenea proceduri trebuie să fie strict elucidate.

Se demonstrează faptul majorării numărului de prezentări spre recunoaștere după video imagini. În acest context, susținem că prezentarea spre recunoaștere în afara spațiului de vizibilitate prin translație tele-video, a imaginilor video se realizează când victimelor li s-a provocat traume fizice și morale grave, persoana care recunoaște este minoră, sau se află în pericol [6, p. 258], practica utilizării

video imaginilor este pe larg răspîndită în Marea Britanie fiind reglementată de „Codul D” [1, p. 78; 12, p. 208], fiind atestate rezultate pozitive, în cazul când sunt respectate cerințele procesuale privind numărul de persoane, cerințele față de acestea ș.a.

Considerăm oportună modificarea legislației procesual penale prin completarea art. 116 C.p.p. al R.M. „Prezentarea persoanei spre recunoaștere” cu următorul aliniat: **Persoana se prezintă spre recunoaștere pe viu, iar în caz de imposibilitate poate fi prezentată după fotografie sau videoînregistrări.**

Doctrina criminalistică în unele țări prevede posibilitatea prezentării spre recunoaștere în instanțele de judecată. Legat de aceasta, considerăm inoportună desfășurarea unui așa gen de prezentare spre recunoaștere în sălile de judecată, dat fiind faptul că nu este specific pentru asemenea instituții și tot odată ca urmare a complicității regimului de activitate a acestor instituții.

Se demonstrează posibilitatea identificării după miros. Astfel, existența băncilor de date odorologice reprezintă un aspect afirmat atît în arialul țărilor CSI cît și pe arena internațională [2, p.201], se aduc argumente suplimentare pentru implementarea identificării după miros în țara noastră.

În cazul prezentării spre recunoaștere a cadavrelor prezentarea separată a hainelor și obiectelor va coincide cu prevederile legale vizavi de ordinea prezentării fiecărui obiect (cadavru și obiecte). Totodată, se susține că prezentarea spre recunoaștere poate fi efectuată pînă la efectuarea toaletei cadavrului și după, pînă la îmbrăcarea cadavrului și după, element stabilit în funcție de categoria persoanelor ce recunosc și gradul de cunoaștere anterioare a personalității defunctului [5, p.32].

Paragraful trei este axat pe abordarea prezentării spre recunoaștere a obiectelor, animalelor și spațiilor, încăperilor, terenurilor. Sunt scoase în evidență particularitățile tactice a recunoașterii obiectelor, fiind tratat aspectul ce ține de obiectele unicate și care pot fi catalogate ca unicate. Alt aspect important sunt regulile de descriere a obiectelor, avînd în vedere că din cazurile de prezentare spre recunoaștere studiate, doar la 73 din cazuri (27,8 %) în procesele-verbale s-a reușit a identifica descrierea pe scurt a obiectelor prezentate. De asemenea, în doctrina criminalistică nu a existat o modalitate unică

de descriere a animalelor. Stabilirea la persoana ce recunoaște a complexului de semnalmente specifice animalului solicită o perseverență deosebită, fapt datorat cunoașterii caracteristicilor doar de specialist și nu de majoritatea persoanelor audiate. Respectiv, la etapa de pregătire pentru acest gen de prezentare spre recunoaștere este rezonabilă invitarea unui specialist -zootehnician. Tot aici se susține și se înaintează norme / reguli unificate de descriere a animalelor. Se demonstrează existența unui gen de prezentare spre recunoaștere: a terenurilor, spațiilor, încăperilor. Acest gen de prezentare spre recunoaștere poate fi realizat atât în realitate cât și după fotografii sau video-imagini.

Necesitatea apare când persoana audiată a memorizat semnalmente obiectului, dar nu știe adresa și căile de acces. Ofițerul de urmărire penală are presupuneri cu privire la obiectul în cauză sau cunoaște cu certitudine locul obiectului, dar este necesară verificarea depozițiilor persoanei audiate.

Н. Н. Гапанович susține că prezentarea spre recunoaștere a spațiului, locului, terenurilor este compusă din: recunoașterea itinerarului către un anumit sector, (spațiu) limitat de repere; recunoașterea obiectului sau locului în limitele acestui sector. Fiecare din aceste componente figurează ca un obiect individual al prezentării spre recunoaștere [14, p.79].

Tot odată ținem să menționăm că nici prezentarea spre recunoaștere a animalelor nici a terenurilor, spațiilor, încăperilor nu sunt reglementate de legislația procesual penală. Se argumentează existența suficientelor aspecte atât doctrinare cât și practice, în vederea operării unor modificări în legislația în vigoare.

Se insistă asupra modificării art. 117 C. p. p. R.M. în următoarea redacție:

Alin (1) Cei chemați pentru a recunoaște un obiect, **animal, cadavrul animalului sau părțile acestuia, o încăpere, o construcție sau un spațiu**, vor fi în prealabil audiați asupra circumstanțelor în care au văzut obiectul care urmează a fi prezentat, precum și asupra semnelor și particularităților distinctive după care l-ar putea recunoaște. **Descrierea va cuprinde un complex de semne suficient pentru identificarea obiectului.** Despre aceasta se întocmește un proces-verbal.

Alin (3) Obiectul, **animalul, încăperea, construcția sau spațiul** ce urmează a fi recunoscut se prezintă împreună cu cel puțin alte 2

obiecte, **animale, încăperi, construcții sau spații omogene**. Persoana care recunoaște obiectul, **animalul, încăperea sau spațiul** este obligată să explice după care semnalmente sau particularități l-a recunoscut.

Alin (4) La prezentarea spre recunoaștere a cadavrului uman **sau de animal ori a unor părți ale acestora**, sau a obiectelor de anticariat, precum și a altor obiecte pentru care este imposibil de a alege și prezenta analogul, recunoașterea se face după exemplar unic.

În paragraful 4 „Mijloace și procedee de fixare, apreciere și verificare a rezultatelor efectuării prezentării spre recunoaștere” sunt abordate particularitățile fixării rezultatelor prezentării spre recunoaștere, circumstanțele care trebuie luate în considerație la analiza lor, precum și locul informațiilor respective în probele acumulate pe dosarul penal.

Studiul practicii judiciare demonstrează existența lacunelor în procesele-verbale de PSR, și anume că, în doar 47,6 % se conține suficientă informație cu privire la persoanele prezentate spre recunoaștere, în 20,3 % se indica numele, prenumele, patronimicul, vârsta, în 29,1 % se indica doar numele, prenumele și domiciliul.

De asemenea, se conțin date (dacă și se conțin, sunt minime) cu privire la semnalmentele după care se recunoaște persoana prezentată spre recunoaștere, însă nu se reflectă circumstanțele în care a avut loc acțiunea de urmărire penală. Ofițerii de urmărire penală nu adresează întrebări de concretizare, ci se limitează doar la înregistrarea rezultatului final al identificării prin recunoaștere.

Un rol deosebit este acordat corectitudinii întocmirii procesului verbal, deoarece anume lacunele din el servesc ca temei de a exclude prezentarea spre recunoaștere ca mijloc de probă. Se propune de introdus în procesul-verbal descrierea asistenților procedurali.

Цветков П.П. consideră că ca participanți în calitate de subiecți ai PSR, pot figura doar persoanele, starea psihică sau fizică a cărora nu pune la îndoială percepția și transmiterea corectă a semnalmentelor obiectelor percepute. Dacă persoanele nu posedă așa însușiri, nu li se prezintă obiectul spre recunoaștere [21, p.26]. Astfel, doar 7,8 % din ofițerii de urmărire penală au desfășurat prezentări spre recunoaștere, cu participarea persoanelor cu dezabilități. În acest context, perceperea persoanelor cu dezabilități fizice se deosebește de perceperea persoanelor normale prin faptul că, deși le sunt afectate anumite organe de simț, impune dezvoltarea mai pronunța-

tă a altor organe de simț, care compensează dezabilitățile. Deci, persoanele surdomute au o mai bună memorie vizuală și pot memoriza detalii la care alți participanți nu ar fi acordat atenție. Participarea persoanelor cu dizabilități în acțiunile de urmărire penală se bazează pe memorii specifice.

Cercetătorul Гейльман И.Ф. menționează că surdomuții percep cu o mai mare atenție gesturile, mimica interlocutorilor (mișcarea buzelor, mișcarea mușchilor faciali), memorizează pe un timp îndelungat semnalmentele individuale ale persoanei (malformații, configurația capului, tatuajele etc.) și atrag atenție asupra elementelor slab perceptibile ale feței, particularităților hainelor [15, p.26].

С.П. Щербă susține că devianțele de ordin psihic nu exclud responsabilitatea, și nu reprezintă un impediment în participarea victimei, martorului, bănuțului sau învinuțului la prezentarea spre recunoaștere. De regulă, devianțele psihice afectează procesele cognitive, doar micșorează posibilitatea participării active la desfășurarea acțiunilor complexe de urmărire penală [22, p.99].

Pentru aplicarea eficientă și obținerea unor rezultate calitative este necesară stabilirea particularităților memoriei, gândirii, organelor de percepere. La persoanele cu devianțe de ordin psihic este necesară elucidarea elementelor care memorizează mai bine (cifre, forme, culori, fasonul hainelor), dar și verificarea, prin adresarea unor întrebări de control. Dacă înaintea prezentării spre recunoaștere ofițerul de urmărire penală nu va elucidă circumstanțele și particularitățile de ordin psihic ale învinuțului, cu siguranță vor apărea dificultăți și contradicții în cadrul investigației.

Prezența la o persoană a dezabilităților psihice (ce nu exclud responsabilitatea), fizice nu trebuie să excludă posibilitatea participării în calitate de persoană ce recunoaște în cadrul prezentării spre recunoaștere. Dar desfășurarea acestei măsuri, iar cea desfășurată vor trezi dubii dacă starea persoanei ce recunoaște trezește semne de întrebare cu privire la posibilitatea perceperii corecte și obiective a realității înconjurătoare, realizarea acestor acțiuni trebuie să fie reglementate de legislație, fiind stipulată participarea specialiștilor din domeniul (psihiatriei, psihologiei etc.).

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele investigațiilor efectuate, a analizei literaturii de specialitate, legislației procesual-penale în vigoare și a practicii de descoperire și cercetare a infracțiunilor, permit a formula următoarele **concluzii**:

1. Doctrina națională și legislația procesual penală a tacticii prezentării spre recunoaștere este reglementată insuficient, multiple aspecte doctrinare și juridice necesită ajustare și modificare prin implementarea experiențelor pozitive ale practicii PSR din Federația Rusă, Bielorusia, Marea Britanie, SUA, România.

2. Apariția și evoluția prezentării spre recunoaștere a fost determinată de consolidarea organelor de drept pe

parcursul istoriei și, implicit, a procesului de dezvoltare a cunoștințelor domeniului științei criminalistica. Actualmente, PSR reprezintă o ramură teoretică și practică a compartimentului de tactică criminalistică, complexă și diversificată cu rezultate practice evidente. PSR este una dintre cele mai frecvente acțiuni de urmărire penală, 62 % fiind efectuată la etapa inițială de cercetare a infracțiunilor.

3. În plan doctrinar-noțional, prezentarea spre recunoaștere prezintă o acțiune de urmărire penală și de tactică criminalistică desfășurată în scopul stabilirii apartenenței de gen, grup și a identității unei persoane, cadavru, obiect, animal, teren, imobil, asemănătoare într-un număr prevăzut de legislația în vigoare, prin perceperea nemijlocită, iar în cazul imposibilității acesteia, cu folosirea fotografiilor, imaginilor video, de către persoane care le-au perceput anterior la momentul derulării fenomenului infracțional sau în alte circumstanțe ce au importanță pentru cauza penală.

4. Succesul PSR este determinat de realizarea următoarelor condiții: asigurarea tehnico-criminalistică la etapa de pregătire a acțiunii, determinarea particularităților psihologice a persoanei ce recunoaște, acumularea unui complex suficient de semnificative identificatoare la audierea prealabilă, respectarea cerințelor procesuale de desfășurare și a algoritmului tipic a acțiunii; manifestarea unui comportament corect, energic a OUP, implicarea specialiștilor și folosirea masivă a mijloacelor tehnice la momentul potrivit, efectuarea corectă și amplă a înregistrării în procesul-verbal și în videograme a mersului și rezultatelor acțiunii, analiza și verificarea minuțioasă a rezultatelor.

5. La alegerea persoanelor pentru prezentarea spre recunoaștere după semnalmente externe, trebuie luate în considerație vârsta, statura, constituția, genul, rasa / naționalitatea (etnia), semnalmente capului, feței.

6. Recunoașterea este posibil de realizat datorită însușirilor biologice ale omului, determinate de individualitatea semnalelor anatomice și funcționale - elemente ce contribuie la identificarea atât succesivă cât și simultană a persoanei.

7. Legislația procesual-penală reglementează modul de recunoaștere succesivă. Considerăm că la prezentarea spre recunoaștere poate figura și recunoașterea simultană, stabilindu-se în baza căror semnalmente s-au identificat cele prezentate și care a fost cauza că persoana nu a nominalizat anterior aceste semnalmente la audierea suplimentară.

8. La identificarea în baza reflexiei memorial-fixate servesc doar particularitățile reflectate adecvat și real în memoria persoanei ce recunoaște și nu completate prin propriile fantezii - element ce necesită a fi stabilit și verificat de către OUR la persoana audiată.

9. La audierea prealabilă în cadrul PSR se va utiliza un plan întocmit prealabil, ordinea întrebărilor va corespunde regulilor de întocmire a portretului vorbit ceea ce va spori plenitudinea și exactitatea datelor obținute.

10. Problema poziționării apărătorului în cadrul PSR poate fi soluționată, ținând cont de următoarele necesități: Încăperea specială, separată de un perete cu vitraliu. Pentru ca apărătorul să poată vedea ce se întâmplă în ambele încăperi, el trebuie să se afle în a treia încăpere, peretele căreia va fi perpendicular peretelui cu vitraliu, iar încăperea unde este apărătorul să fie dotată cu un vitraliu care să ofere posibilitatea ca el să observe totul în ambele încăperi, cu simpla diferență că, în încăperea în care se află persoana ce recunoaște, lumina fiind mai slabă, ce va umbri fața persoanei, percepîndu-se doar silueta. În caz că nu se dorește divulgarea numelui persoanei ce recunoaște, se vor adresa la ea cu un pseudonim.

11. PSR poate fi desfășurată la locul infracțiunii, deoarece elementele de reactivare asociativă a ambianței sporesc randamentul acțiunii respective.

12. În vederea uniformizării vitraliilor și calității percepției persoanelor prezentate spre recunoaștere, dimensiunile vitraliului

prin care persoanele se prezintă spre recunoaștere, trebuie să fie standardizate și obligatorii pentru toate subdiviziunile unde se efectuează prezentarea spre recunoaștere. Dimensiunile optime ale vitraliului, fiind 1 m înălțime pe 1,40 lățime, încăperea fiind dotată cu mijloace tehnice de difuzare a sunetului.

13. Urmare a proprietăților irisului de a-și schimba culoarea la persoanele care au o culoare combinată a acestuia, în dependență de intensitatea luminii și starea psihoemoțională la unele din ele, există pericolul survenirii erorilor în corectitudinea fixării culorii ochilor în actele de identitate, elaborate de serviciile respective ale Registrului Ministerului Dezvoltării Informaționale.

14. Legislația procesual penală a R.M. prevede expres în art 116 C.p.p. prezentarea spre recunoaștere a persoanelor doar în baza semnalmentelor exterioare și a fotografiei. Teoria și practica internațională contemporană în materia PSR admite prezentarea persoanelor și după audio-videoînregistrări, prin sisteme de translație televizată, voce - vorbire, mers, miros.

15. Art. 117 C.p.p. a R.M. reglementează prezentarea spre recunoaștere a obiectelor, inclusiv celor de anticariat, a cadvelor și părților acestora. Doctrina și practica criminalistică mondială atestă în acest sens posibilitatea prezentării spre recunoaștere și a animalelor, spațiilor, încăperilor, construcțiilor.

Luând în considerație concluziile formulate mai sus, în scopul perfecționării activității de urmărire penală, a tacticii prezentării spre recunoaștere, precum și a legislației procesual penale în materia prezentării spre recunoaștere, **recomandăm:**

1. *Pentru legislația procesual-penală a Republicii Moldova:*

1.1. Modificarea art. 116 C.p.p. „Prezentarea persoanei spre recunoaștere” în următoarea redacție:

Alin (1) Dacă este necesar de a prezenta o persoană spre recunoaștere martorului, părții vătămate, bănuțitului, învinuitului, organul de urmărire penală îi audiază pe aceștia asupra circumstanțelor în care au văzut persoana, precum și asupra **semnelor exterioare, vocii, vorbirii, mersului**, a altor particularități distinctive, după care ar putea să o recunoască. **Descrierea va cuprinde un complex suficient de semnalmente ce ar permite identificarea persoanei.** Despre aceasta se întocmește un proces-verbal. **Persoana se prezin-**

tă spre recunoaștere pe viu, iar în caz de imposibilitate poate fi prezentată după fotografie sau videoînregistrări.

Alin (3) Persoana care trebuie recunoscută este prezentată celui care urmează să o recunoască în afara spațiului vizibilității **prin vitraliu, sistem tehnic de video-translare sau la locul infracțiunii** celui care urmează a fi recunoscut, împreună cu **cel puțin 3 asistenți procedurali de același sex, rasă, asemănători la statură, constituție, vestimentație.** La prezentarea spre recunoaștere se aplică fotografierea, **sau videoînregistrarea.** Fotografiile, **videînregistrările pe CD/DVD-R, suport electronic** a persoanei prezentate spre recunoaștere și a asistenților procedurali vor fi anexate în mod obligatoriu la procesul-verbal.

Alin (6) **În cazul în care prezentarea persoanei spre recunoaștere este imposibilă, recunoașterea se poate efectua după fotografia, video înregistrarea acesteia, prezentată împreună cu fotografiile și video înregistrările a cel puțin 4 alte persoane, ce nu se deosebesc esențial între ele.** Fotografiile persoanelor prezentate trebuie să fie de aceleași dimensiuni și calitate. Toate fotografiile, CD/DVD-R, suporturile electronice se anexează obligatoriu la dosar.

1.2. Modificarea art. 117 C.p.p. „Prezentarea obiectelor spre recunoaștere” în următoarea redacție:

Alin (1) Cei chemați pentru a recunoaște un obiect, **animal, cadavrul animalului sau părțile acestuia, o încăpere, o construcție sau un spațiu,** vor fi în prealabil audiați asupra circumstanțelor în care au văzut obiectul care urmează a fi prezentat, precum și asupra semnelor și particularităților distinctive după care l-ar putea recunoaște. **Descrierea va cuprinde un complex de semne suficient pentru identificarea obiectului.** Despre aceasta se întocmește un proces-verbal.

Alin (3) Obiectul, **animalul, încăperea, construcția sau spațiul** ce urmează a fi recunoscut se prezintă împreună cu cel puțin alte 2 obiecte, **animale, încăperi, construcții sau spații omogene.** Persoana care recunoaște obiectul, **animalul, încăperea sau spațiul** este obligată să explice după care semnalmamente sau particularități l-a recunoscut.

Alin (4) La prezentarea spre recunoaștere a cadavrului uman **sau de animal ori a unor părți ale acestora,** sau a obiectelor de anti-

cariat, precum și a altor obiecte pentru care este imposibil de a alege și prezenta analogul, recunoașterea se face după exemplar unic.

2. A implementa în practica de urmărire penală, precum și în activitatea altor servicii din Republica Moldova un algoritm tipic și uniform de pregătire, desfășurare și fixare a rezultatelor prezentării spre recunoaștere.

3. A elabora și a implementa în practica de urmărire penală a unui soft standardizat care ar prezenta semnalmentele persoanelor, animalelor, obiectelor, încăperilor, construcțiilor, spațiilor.

4. Pentru Ministerul Dezvoltării Informaționale a Republicii Moldova:

- a analiza posibilitatea scanării ochiului uman în cadrul perfecționării și eliberării actelor de identitate cetățenilor în scopul aprecierii și fixării corecte în documente a culorii ochilor.

Avantajele și valoarea elaborărilor propuse: La nivel teoretic al spațiului țării noastre s-a făcut o generalizare și actualizare a doctrinei procesual penale și criminalistice, a psihologiei conceptului, genurilor, etapelor de pregătire, desfășurare, fixare și verificare a rezultatelor prezentării spre recunoaștere.

La nivel practic, soluțiile înaintate permit aducerea reglementărilor normative în domeniul prezentării spre recunoaștere la practica și ritmul cotidian acreditat, la tendințele și exigențele contemporane, la o operativitate a procesului de pregătire, desfășurare, fixare a acestora prin folosirea algoritmului propus și a elaborărilor cu valoare de îndrumar în acest sens.

Impactul lor asupra domeniului în cauză constă în îmbunătățirea activităților practice de efectuare a prezentării spre recunoaștere, aprecierea corectă a rezultatelor acestora de către organele de urmărire penală și instanțele de judecată, precum și obiectivarea actului de Justiție, în ansamblu.

Având în vedere cele menționate, lucrarea a contribuit la *soluționarea unei probleme științifice importante* în materia tacticii criminalistice din spațiul țării noastre prin actualizarea la zi și dezvoltarea doctrinei prezentării spre recunoaștere, cu finalități practice pregnante, în special privind organizarea, desfășurarea, fixarea, verificarea rezultatelor prin optimizarea și algoritimizarea acestor procese, perfecționarea legislației procesual-penale și propunerile cu carac-

ter tactic ce îmbunătățesc activitatea organelor de drept în vederea luptei cu criminalitatea.

În baza acestor rezultate pot fi identificate și *direcțiile de cercetare de perspectivă*:

1. Bazele științifice, organizarea și efectuarea prezentării spre recunoaștere după miros și gust.

2. Prezentarea spre recunoaștere cu utilizarea sistemelor de monitorizare video din localități și a imaginilor video de pe ele;

3. Aplicarea cunoștințelor speciale și recomandărilor tactice criminalistice, a realizărilor altor domenii în activitatea de elaborare a procedurilor de efectuare a unor noi genuri de prezentare spre recunoaștere.

BIBLIOGRAFIE

1. Barry Mitchell, Salim Farrar, Blackstone-s, Statutes on criminal justice & sentencing 2nd Edition, Oxford Universitz Press. 363 p.
2. Bulai Iu. Urmele odorologice: rolul și importanța lor în asigurarea unei baze probatorii complete și obiective. În: Anuar științific, ediția a VII-A „Probleme actuale de prevenire și combatere a criminalității”. Academia MAI „Ștefan cel Mare” 2006, p. 196 - 206
3. Bulai Iu. Prezentarea spre recunoaștere, esența psihologică. În: Legea și viața, Chișinău, 2013, nr. 6, p. 28-34
4. Bulai Iu. Noțiunea, esența, sarcinile prezentării spre recunoaștere. În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare”, seria Științe socio-umane. Ediția a XIII-a, nr. 1, 2013, p. 37-43
5. Bulai.Iu., Golubenco Gh. Particularitățile identificării și prezentării spre recunoaștere a cadavrelor. În : Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare”, seria Științe socio-umane, Ediția a XI-II-a, nr. 1, 2013, p. 27-36
6. Bulai Iu., Golubenco Gh. Aspecte de asigurare a protecției martorilor, victimelor în cadrul prezentării spre recunoaștere. În: Materialele Conferinței științifico-practice internaționale „Probleme actuale privind protecția și securitatea persoanelor în procesul penal” din 21 martie 2013, p. 253-260
7. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat prin Legea Republicii Moldova, nr.122-XV din 14.03.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.104-110 in 07.06.2003.
8. Osoianu T., Orîndaș V. Procedură penală. Chișinău: Orhei, 2004. 89 p.
9. Osoianu T. Desăvîrșirea reglementării actelor de urmărire penală în procesul penal al Republicii Moldova. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” MAI, 2000. 112 p.
10. Odagiu I. ș.a. Drept procesual penal. Partea generală. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, 2009. 455 p.
11. Suciu C. Criminalistică. București: Editura Didactică și pedagogică, 1972. 223 p.
12. Huxley Phil LLB, LLB, O’Connell Blackstones’s Statutes Evidence, sevent edition, Oxford: Oxford university press, 2003/2004 432 p.

13. Белкин Р.С. Курс криминалистики. В 3 т./т.2. Москва: Юрист, 1997. 464 с.
14. Гапанович Н.Н., Оpozнание в следственной и судебной практике (тактика). Минск: Белорусский государственный университет, 1978. 160 с.
15. Гейльман И.Ф. Ручная азбука и речевые жесты глухонемых. Москва: КОИЗ, 1957.126 с.
16. Зинин А.М., Снетков В.А. Использование признаков внешности при установление личности. Москва: Юридическая литература, 1976. 35 с.
17. Иванская Л.Н. Психологические особенности идентификации лица человека по фотографии. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. канд. псих. наук. 1981. 235 с.
18. Иванова Л.Ф. Психолого-тактические аспекты предъявления для опознания в уголовном судопроизводстве. Автореферат на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Челябинск, 2007. 30 с.
19. Соколова О. А. Проблемы использования данных габитологии при предъявлении для опознания живых лиц. В: Вопросы криминалистики и судебной экспертизы. Москва: Труды Академии управления, МВД, России, 2003. 141. с.
20. Терзиев Н.В. Криминалистическое отождествление личности по признакам внешности. Москва: ВЮЗИ,1956. 145 с.
21. Цветков П.П. Предъявление для опознания в советском уголовном процессе. Ленинград: ЛГУ, 1962. 113 с.
22. Щерба С.П. Расследование и судебное разбирательство по делам лиц, страдающих физическими и психическими недостатками. № 5, Москва, 1975. 99 с.

ADNOTARE

Bulai Iurie. Bazele științifice, pregătirea și efectuarea prezentării spre recunoaștere - teză de doctor în drept. Chișinău, 2015.

Structura tezei: Introducere, 4 capitole, concluzii și recomandări, bibliografia din 285 titluri, 168 de pagini de text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 5 lucrări științifice.

Cuvintele cheie: prezentare spre recunoaștere, ofițer de urmărire penală, specialist, portret vorbit, recunoaștere după fotografie, semnalmamente exterioare.

Domeniul de studiu, scopul și obiectivele tezei. Lucrarea ține de ramura tacticii criminalistice, având ca scop elaborarea unui algoritm de realizare a prezentării spre recunoaștere, recomandări de optimizare a cadrului procesual, tactic și organizatoric al acestei acțiuni de urmărire penală. Obiective: a analiza situația în domeniu și a publicațiilor la tema tezei; a defini conceptul și a scoate în evidență bazele științifice a prezentării spre recunoaștere, procesele psihologice ce se derulează; a fixa principiile de organizare, pregătire, competențele subiecților implicați; a elucida metodică desfășurării diferitor genuri de prezentare spre recunoaștere; a scoate în evidență aspectele subiective și obiective în procesul derulării diferitor genuri de prezentare spre recunoaștere; a releva dificultățile ce apar în practica desfășurării aprecierii și verificării rezultatelor prezentării spre recunoaștere de către organele competente și de a elabora un algoritm de apreciere a acestora; a sistematiza erorile comise, lacunele existente, a identifica posibilitățile de control și de management a calității efectuării prezentării spre recunoaștere.

Noutatea și originalitatea științifică. Noutatea Lucrarea prezintă una dintre primele cercetări complexe pe tema tacticii criminalistice a prezentării spre recunoaștere realizate în spațiul țării noastre. Originalitatea constă în evidențierea și sistematizarea lacunelor existente în această activitate, argumentarea unor propuneri de perfecționare a acestui domeniu, care la momentul este elaborat insuficient în doctrina criminalistică autohtonă, determinându-se conceptul, particularitățile organizatorice, manageriale, de analiză și de verificare a rezultatelor.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în elucidarea multiplelor genuri de prezentare spre recunoaștere pasibile de a fi folosite în practică, elaborarea recomandărilor tactice de organizare, desfășurare și documentare a acestora, înaintarea unui cadru juridic optim pentru desfășurarea instituției nominalizate.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării constă în dezvoltarea doctrinei criminalistice de prezentare spre recunoaștere. Valoarea aplicativă se manifestă prin aportul ei adus practicii investigației infracțiunilor cu utilizarea acestui procedeu probatoriu, cercetărilor științifice, la elaborarea unor manuale, ghiduri, în procesul de instruire a ofițerilor de urmărire penală, la elaborarea unei legislații procesuale coerente.

Implementarea rezultatelor științifice: în procesul educațional a facultăților de drept prin note de curs, seminarii, precum și ca ghid practic în activitatea ofițerilor de urmărire penală.

АННОТАЦИЯ

Булай Юрий. Научные основы, подготовка и производство предъявления для опознания - диссертация на соискание ученой степени доктора права. Кишинэу, 2015.

Структура работы: Введение, 4 главы, выводы и рекомендации, литература в 285 наименованиях, 168 страниц основного текста. Результаты опубликованы в 5 работах.

Ключевые слова: предъявление для опознания, офицер по уголовному преследованию, специалист, словесный портрет, опознание по фотографии, признаки внешности.

Область исследования, цель и основные задачи. Работа относится к области криминалистической тактики. Цель: разработка алгоритма предъявления для опознания, а также процессуальных и тактической решений по оптимизации этого процесса. Задачи: сформулировать понятие предъявления для опознания; определить базовые принципы деятельности в этой области, роль офицеров по уголовному преследованию, специалистов и других субъектов участвующих в этом процессе; рассмотреть методику и структуру этапа подготовки к предъявлению для опознания; выявить факторы влияющие на психологические процессы субъектов опознавания, проблемные аспекты процесса реализации различных видов предъявлений для опознания, фиксации, проверки и оценки результатов; разработать алгоритм действий при реализации различных видов предъявления для опознания; выявить и классифицировать ошибки допущенные при реализации данного следственного действия, причины их допущения.

Новизна и оригинальность. Работа представляет собой одно из первых комплексных исследований в Республике Молдова посвященной анализу предъявления для опознания через призму основных принципов деятельности в этой области в контексте анализа теории, практики и опыта различных развитых стран. Элементом новизны является и то, что в работе обобщены и систематизированы основные недостатки проведения этого процессуального действия в нашей стране, разработаны предложения по улучшению этой деятельности для уголовного преследования.

Решенная научная проблема: дальнейшее развитие национальной доктрины предъявления для опознания и разработка тактики проведения всевозможных опознаний, а также рекомендаций по процессуальной регламентации, организации их проведения и документирования результатов.

Теоретическая значимость и практическая польза работы состоит в анализе и обосновании теории и практики а также передового опыта по проведению процессуального опознания. Ценность работы состоит и в предложенных выводах и рекомендациях организационного, тактического и законодательного характера.

Внедрение научных результатов: как пособие в учебном процессе на юридических факультетах и как практическое руководство для офицеров по уголовному преследованию.

ANNOTATION

Bulai Iurie. “Scientific bases, preparation and performance of presentation for recognition”, PhD in Law, Chisinau, 2014

The thesis structure: introduction, 4 chapters, conclusions and recommendations, a bibliography of 285 titles, 168 pages of basic text. The obtained results are reflected in 5 scientific studies.

Key words: presentation for recognition, prosecution officer, specialist, spoken portrait, recognition by photo, external cues.

Field of study, purpose and objectives. The present work is related to the branch of forensic tactics, having the goal to develop an algorithm for making presentation for recognition, recommendations to optimization the procedural, tactical and organizational framework of the criminal prosecution. The objectives are: to analyse the situation in the domain and publications on thesis topic, to determine the concept and to establish the scientific basis of presentation for recognition; psychological processes that take place; to fix the principles of organization and preparation, competences of involved jurisdictions; to elucidate the methodology of different types of presentation for recognition; to highlight subjective and objective aspects in the process of unrolling different types of presentation for recognition; to emphasize the difficulties that appear in the practice of appreciation and checking the results of presentation for recognition by the resort bodies, and to develop an algorithm for their evaluation; systematizing errors, existing gaps, identify opportunities for control and quality management possibilities of performing of presentation for recognition.

Scientific novelty and originality. The novelty of the work presents one of the first complex investigation of forensic tactics for making presentation for recognition in our country. The originality of the work lies in highlighting and systematizing existing gaps in this activity, arguing some proposals of area improvement, which is currently insufficiently developed in local forensic doctrine, determining the concept, organizational, management, analysis and results’ verification peculiarities. **The important scientific solved problem** lies in elucidation of multiple types of presentation for recognition liable to be used in practice, elaborate recommendations on tactical organization, their development and documentation, the submission of an optimal legal framework for the conduct of mentioned institution.

Theoretical significance and applied value of the work is to develop the doctrine of presentation for identification. The practical value is manifested in its practice brought to contribution of investigation crimes using evidence process, scientific research, the elaboration of manuals, guides, in training of criminal investigation officers, on developing some coherent procedural legislation.

Implementation of scientific results: in the educational process of law schools by lecture notes, seminars and as practical guide in the activity of criminal investigator officers.

BULAI IURIE

**BAZELE ȘTIINȚIFICE, PREGĂTIREA ȘI EFECTUAREA
PREZENTĂRII SPRE RECUNOAȘTERE**

**Specialitatea: 554.04 - Criminalistică; Expertiză judiciară;
Investigații operative**

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 10. 07. 2015.

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Coli de tipar: 1,64

Formatul 60X84 ¹/₁₆

Tirajul 40 ex.

Comanda nr.248

**Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
MD 2009 Chișinău, str. Gh. Asachi 21,
tel.:(+37322) 723-792, fax: (+37322) 738994
web:www.academy.police.md; e-mail:academy@police.md**